

Pastor Pastorum Rapport van de Beleidscommissie Predikanten

**KTO 12-10
generale synode november 2012**

Advies Stuurgroep Werken in de Wijngaard

Na het schrijven van de nota de Hand aan de Ploeg, presenteerde de stuurgroep Werken in de Wijngaard in het voorjaar van 2009, 9 hoofdpunten van beleid en deed daarbij 9 bijbehorende besluitvoorstellen. Deze hoofdpunten kwamen in de synodevergadering ook aan de orde (KTO 09-01). Van deze 9 hoofdpunten (die met elkaar een samenhangend beleids-geheel vormden), werden 5 hoofdpunten door de synode aangenomen als besluit. Consequentie hiervan was dat de 5 hoofdpunten die werden aangenomen, als losse beleidsonderdelen behandeld en onderzocht moesten worden, en dat de samenhang verloren ging.

In de hoofdlijnen werd ook geadviseerd over een 'pastor pastorum' (verder PP):
"Op het niveau van de huidige Algemene Classicale Vergadering wordt een 'pastor pastorum' benoemd, vergelijkbaar met de huidige positie van de Regionaal Adviseur van de Classicale Vergaderingen. Deze 'pastor pastorum' begeleidt de voorzitters van de werkgemeenschappen, is verantwoordelijk voor de beoordelingsgesprekken met predikanten en kerkelijk werkers en voor de verslaglegging daarvan, en is vertrouwensfiguur van de kerkenraden in zijn/haar regio."

Een belangrijk motief voor de voorstellen van de Stuurgroep is de zorg voor de kwaliteit van predikant en kerkelijk werker, mede gerelateerd aan de taak van de kerk in de samenleving, gedurende de periode van de beroepsuitoefening. Tevens zijn de voorstellen ingegeven door de zorg voor het functioneren en het welbevinden van predikant en kerkelijk werker. De zorg voor kwaliteit, functioneren en welbevinden is nu versnipperd (kerkenraad, visitatie, werkbegeleiding), voldoet vaak niet aan de kwaliteitseisen die daaraan gesteld mogen worden en wordt niet vastgelegd. Naar het oordeel van de Stuurgroep is het van belang dat de landelijke kerk in de toekomst een duidelijke verantwoordelijkheid krijgt op dit punt. De sleutelfiguur in deze kerkelijke verantwoordelijkheid is de zogenaamde PP. Deze figuur wordt gesitueerd op het huidige niveau van de Algemene Classicale Vergadering.

Evaluatie kerkorde

Bij de evaluatie van de kerkorde wordt de positie van de PP in de relatie tot de RACV opnieuw geijkt. Deze PP beschikt over de bekwaamheid om leiding te geven vanuit een dienende rol. Het gaat om dienend leiderschap. Om deze sleutelrol te kunnen vervullen is het van belang dat hij of zij niet geïsoleerd opereert, maar is ingebed in een landelijke structuur voor zorg en kwaliteit. De PP onderhoudt geregeld contact met de voorzitters van de werkgemeenschappen binnen zijn of haar ressort. De PP is verantwoordelijk voor de jaargesprekken met de predikanten en kerkelijk werkers van de werkgemeenschappen. De beoordeling staat in het kader van het welbevinden en de kwaliteit van het werk van de predikanten en kerkelijk werkers. De PP heeft de bevoegdheid contact op te nemen met de ambtelijke vergaderingen en betrokkenen indien dat naar zijn oordeel gewenst is. De PP is mede verantwoordelijk namens de kerk voor het welbevinden en de kwaliteit van haar predikanten en kerkelijk werkers.

Voor het welslagen van de figuur van de PP is het van belang dat tussen hem/ haar en de kerkenraden in zijn/haar ressort een vertrouwensrelatie bestaat. Het is van belang dat de kerkenraad zich tot de PP kan wenden als er haperingen zijn in de relatie met de predikant. En anderzijds moet hij/zij met de kerkenraad in gesprek kunnen gaan als de predikant haperingen ondervindt in zijn/haar relatie met de kerkenraad.

BCP-nota *Met vreugde en Vrucht*

In de periode volgend op dit advies van de Stuurgroep Werken in de Wijngaard bleek al snel dat er weerstand bestond tegen de hiërarchie die deze figuur van PP impliceert. Expliciet bleek dit tijdens de behandeling van de nota 'met vreugde en vrucht' in de synode vergadering van april 2011. Onderwerpen van deze nota waren loopbaanontwikkeling en functiedifferentiatie. Tijdens de behandeling bleek het draagvlak voor de horizontale functiedifferentiatie veel groter dan voor verticale functiedifferentiatie. Vragen die bovenkwamen waren die over de (on)mogelijkheden van hiërarchie in combinatie met 'de vrijheid van het ambt'. De synode besloot om vóórdat verder onderzoek gedaan zou worden naar de wenselijkheid van de PP, er een ambtsvisie moest worden geformuleerd en vastgesteld door de synode.

Synoderapport *Notitie over de ambtsvisie*

Tijdens de generale synode vergadering van 19 april 2012, is de hiervoor geschreven 'notitie over de ambtsvisie van de Protestantse Kerk in Nederland' besproken. De notitie kende een appendix speciaal over de PP (verder aangeduid als PP). In deze notitie werd het volgende gesteld:

De functie wordt voorgesteld als een mogelijk instrument in de kwaliteitszorg voor predikant en kerkelijk werker in hun professioneel functioneren. Het globale profiel bevat drie componenten:

- Het fungeren als vertrouwensfiguur voor de predikanten en kerkelijk werkers
- Het begeleiden van de voorzitters (teamleiders) van de werkgemeenschappen
- Het zorg dragen voor de jaargesprekken met de predikanten en kerkelijk werkers en voor de verslaglegging daarvan.

Het lijkt erop alsof we hier te maken hebben met functies, die op het eerste gezicht niet met elkaar te verenigen zijn. Bij de vertrouwensfiguur denken we aan iemand die pastorale zorg biedt aan predikanten, aan een pastor voor de pastores. Een belangrijke voorwaarde voor pastorale zorg is dat de pastorant zich veilig moet kunnen weten bij de pastor. Er moet een sfeer van vertrouwen zijn zodat men zich kan uiten over zaken die hem of haar bezighouden, zonder dat men daarop later kan worden afgerekend of beoordeeld.

Dit aspect lijkt op gespannen voet te staan met het voeren van beoordelingsgesprekken. Hier zijn we in de sfeer van een gesprek tussen een functionaris met een leidinggevende en worden de prestaties van de functionaris kritisch beoordeeld. Aan de uitkomst van het gesprek kunnen consequenties worden verbonden in de sfeer van bevordering of beloning. Het is een gesprek, dat thuis hoort in het kader van personeelszaken. De pastor vervult dan een HRM-taak.

De directe oorzaak van deze discrepantie is gelegen in het feit dat tijdens de bespreking van de adviezen van de stuurgroep in de synode een amendement werd aanvaard waarbij de zinsnede 'vertrouwensfiguur voor kerkenraden' werd gewijzigd in 'vertrouwensfiguur van predikanten'. Hiermee heeft de synode een cruciale wijziging aangebracht in de oorspronkelijke gedachtegang van de stuurgroep dat de PP vooral moest worden gezien als een vertrouwensfiguur voor de kerkenraden in plaats van predikanten. De functie werd beschouwd als een instrument die een bijdrage kon leveren in het oplossen van vastgelopen situaties tussen een gemeente en een predikant. Dit hing weer samen met gedachten uit eerdere fasen van de discussie over deze materie als zou er in onze structuur behoefte zijn aan een episcopaal accent 'om de predikanten een structureel-kerkelijke bescherming te bieden in hun ambt en tevens het persoonlijke contactpunt van een vertrouwenwekkende pastor pastorum'.

Daarnaast kwam in de notitie de spanning naar voren tussen leiderschap (episkopè) en de huidige ambtsstructuur in onze kerk. Wezenlijk hierbij is dat de ambten niet los van elkaar opereren, maar hun dienst uitoefenen in een collegiaal verband. In het eerder genoemde rapport 'met vreugde en vrucht', bleek al dat een hiërarchie tussen predikanten / pastores op weinig draagvlak zou kunnen rekenen.

Vragen die tijdens de behandeling van de ambtsvisie en specifiek van de appendix over de PP door het Moderamen aan de generale synode werden voorgelegd waren de volgende:

1. *Wat is de behoefte aan en het doel van de PP?*
2. *Hoe zou de kerkordelijke inbedding van de PP eruit moeten zien?*
3. *Hoe zou de PP moeten worden bekostigd?*

Ad 1: Behoeft en Doel

Opmerkingen die synodeleden maakten waren de volgende:

- De PP brengt niet nieuws; er is geen behoefte aan; er is wel behoefte aan pastoraat maar daar hoeft niet een nieuwe figuur voor te komen; er is al genoeg; visitatie kan breder dan geen nieuwe figuur nodig; aan de behoefte kan al worden voldaan door steeds verder gaande samenwerking in teams
- Niet de predikant heeft behoefte aan een nieuwe figuur, de kerkraden!; Er zouden mediators voor kerkraden moeten komen; de oorspronkelijk versie de vertrouwenspersoon voor kerkraden moet terug!
- PP zou mediator moeten zijn; bevoegdheid tot knopen doorhakken als ambten er onderling niet uitkomen; we zouden een soort bisschop (voor 6 jaar) moeten aanstellen

Ad 2: Kerkelijke inbedding

Opmerkingen die synodeleden maakten waren de volgende:

- Er moet géén nieuwe figuur komen, de visitatie kan worden versterkt, ook kunnen we werkgemeenschappen en teamvorming stimuleren en verder begeleiden; eventuele nieuwe werkzaamheden (die nog nergens zijn belegd) kunnen aan de pastor voor buitengewone omstandigheden (vroeger maatschappelijk werker) worden gekoppeld; predikanten moeten meer in teamverband gaan samenwerken

Ad 3: Bekostiging

Opmerkingen die synodeleden maakten waren de volgende:

- Kostenneutraal zou je dienstdoende ambtsdragers extra taken (tijdelijk) kunnen geven, eventueel kun je gemeenten die zo'n ambtsdrager leveren aan het land, tijdelijk een lagere bijdrage laten betalen (in deze variant is het niet kostenneutraal, maar draagt het land de 'rekening'); kostenneutraal is de PP niet in het leven roepen!; ring van predikanten beter inzetten, dat kost niets;
- BNP vangt ook collega's op in nood, dit zou verder uitgebreid kunnen worden, dan liggen de kosten bij de predikant dmv lidmaatschap

Conclusie

Uit de discussie tijdens de generale synode vergadering van 19 april 2012 is gebleken dat de behoefte aan een nieuwe figuur binnen de kerk, concreet in de functie van een PP, niet bestaat. Ook het doel van een nieuwe figuur binnen de kerk bleek niet duidelijk aan te wijzen.

Aan de behoeften van predikanten aan een 'een kritisch tegenover', een luisterend oor, een vertrouwenspersoon of een mogelijkheid tot sparren en reflectie, kan al ruimschoots door de reeds aanwezige en werkzame figuren binnen onze kerk worden voldaan. Denk hierbij aan

- de werkbegeleiding voor coaching, reflectie en het hebben van een 'kritisch tegenover',
- het netwerk van emeriti van de visitatie voor pastoraat,
- de RACV'ers en gemeenteadvisers voor mediation en
- het Mobiliteitsbureau voor mobiliteitsvraagstukken en – wensen. (Zie ook voor een uitgebreidere opsomming de bijlage: organen belast met hulp aan en beleid ten aanzien van predikanten en kerkelijk werkers).

Het aanstellen van een PP heeft geen toegevoegde waarden voor de bevordering van de kwaliteit van de beroepsgroep van predikanten en kerkelijk werkers. Hierin wordt al voldoende voorzien door reeds aanwezige en werkzame figuren en beleid binnen onze kerk. Te denken valt hierbij aan

- de permanente educatie,
- de jaargesprekken,
- de werkbegeleiding,
- samenwerking en teamvorming en
- het bieden van ingroeiplekken voor beginnende predikanten.

De vervolgvragen over de inbedding in de kerkorde en de bekostiging van de figuur van de PP is gezien bovenstaande niet meer aan de orde.

BIJLAGE

ORGANEN BELAST MET HULP AAN EN BELEID TEN AANZIEN VAN PREDIKANTEN EN KERKELIJK WERKERS

Ambtelijke vergadering landelijk

Generale synode	<ul style="list-style-type: none"> - vaststelling kerkorde en ordinanties met betrekking tot gemeenten, ambten, diensten en opleiding - behandeling zaken leertucht - wijziging generale regeling kerkelijk werkers - wijziging generale regeling preekconsent - wijziging generale regeling opleiding predikanten - wijziging generale regeling permanente educatie
Kleine synode	<ul style="list-style-type: none"> - wijziging generale regeling predikantstraktementen - wijziging generale regeling predikantpensioenen - vaststelling begroting centrale kas predikantstraktementen - vaststelling jaarrekening centrale kas predikantstraktementen

Landelijke commissies

College van Bestuur PThU	<ul style="list-style-type: none"> - opleiding en nascholing predikanten - seminarium
Raad van Toezicht PThU	<ul style="list-style-type: none"> - toezicht op College van bestuur PThU
Commissie Preekconsenten	<ul style="list-style-type: none"> - verlening preekconsenten aan studenten theologie, aan afgestudeerde theologen en aan kerkelijk werkers
Beleidscommissie Predikanten	<ul style="list-style-type: none"> - beleid met betrekking tot plaats en functie van predikanten en kerkelijk werkers - vertaling van ontwikkelingen inzake arbeidsvoorwaarden naar de (rechts)positie van predikanten - advies generale regeling predikantstraktementen - advies generale regeling predikantpensioenen, - uitvoering wachtgeldregeling - uitvoering verzuimprotocol - uitvoering omslagregeling predikantstraktementen (begroting en jaarrekening centrale kas predikantstraktementen) - voorlichting traktementen en pensioenen - vaststelling regels voor toekenning periodieke verhogingen

	<ul style="list-style-type: none"> - vaststelling regels voor vergoeding traktementslasten bij opschorting van werkzaamheden - vaststelling re-integratieprotocol werkloze predikanten
Georganiseerd Overleg Predikanten	<ul style="list-style-type: none"> - advies generale regeling predikantstraktementen - advies generale regeling predikantpensioenen - vaststelling uitvoeringsbepalingen
Commissie van Beroep ex artikel 42 GRPT	<ul style="list-style-type: none"> - geschillenbeslechting arbeidsvoorwaarden predikanten
Georganiseerd Overleg Kerkelijke Medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> - advies generale regeling rechtspositie medewerkers - vaststelling Uitvoeringsbepalingen
Scheidsgerecht ex artikel 28 GRRM	<ul style="list-style-type: none"> - geschillenbeslechting arbeidsvoorwaarden kerkelijk werkers
Generaal college voor de behandeling van bezwaren en geschillen	<ul style="list-style-type: none"> - beroepsinstantie voor geschillen over arbeidsvoorwaarden predikanten en kerkelijk werkers
Pensioenfonds Predikanten	<ul style="list-style-type: none"> - uitvoering pensioenregeling (OP, NP, AOP) - advisering generale regeling predikantpensioenen
Commissie Steunverlening	<ul style="list-style-type: none"> - herverdeling van financiële middelen met het oog op o.a. inzetbaarheid van predikanten en kerkelijk werkers
Bestuur Dienstenorganisatie	<ul style="list-style-type: none"> - advies generale regeling rechtspositie medewerkers - zie Dienstenorganisatie hieronder

Generale colleges

College Beoordeling Geschiktheid Predikanten	<ul style="list-style-type: none"> - geschiktheidsbeoordeling tijdens de studie
Generaal College voor de Toelating tot het Ambt	<ul style="list-style-type: none"> - toetsing van de roeping
Generaal College voor de Ambtsontheffing	<ul style="list-style-type: none"> - losmaking bij spanningen en ongeschiktheid
Generaal College voor de Visitatie	<ul style="list-style-type: none"> - coördinatie van het beleid ten aanzien van aanpak van spanningen en conflictbemiddeling - pastoraat aan pastores
Generaal College voor het Opzicht	<ul style="list-style-type: none"> - beroepsinstantie tuchtzaken - coördinatie beleid met betrekking tot opzicht
Generaal College Behandeling Bezwaren en Geschillen	<ul style="list-style-type: none"> - beroepsinstantie geschillenbeslechting - geschillenbeslechting

Dienstenorganisatie

Expertisecentrum	<ul style="list-style-type: none"> - statistiek gemeenten, predikanten en kerkelijk werkers - projecten, b.v. Hand aan de Ploeg
Institutionele ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> - registratie predikanten - registratie kerkelijk werkers

	<ul style="list-style-type: none"> - juridische advisering - advisering regionaal adviseur classicale vergadering bij conflicten - advisering gemeenteadviseurs kerkbeheer ten aanzien van predikantsbezetting
Kerk in Ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> - toerusting predikanten - conflictbemiddeling door gemeenteadviseur - kerk en krijgsmacht
JOP	<ul style="list-style-type: none"> - toerusting predikanten
Missionair werk en kerkgroei	<ul style="list-style-type: none"> - toerusting predikanten
Kerk in Actie	<ul style="list-style-type: none"> - toerusting predikanten
HRM	<ul style="list-style-type: none"> - mobiliteitsbevordering - werkbegeleiding - re-integratie werkloze predikanten - arbeidsvoorwaarden - permanente educatie - fonds individuele hulpverlening - detachering

Ambtelijke vergadering regionaal

Breed moderamen van de classicale vergadering	<ul style="list-style-type: none"> - beleid met betrekking tot gemeenten en predikantsplaatsen (combinaties etc.) - beleid met betrekking tot aanstelling kerkelijk werker in gemeente zonder predikant - approbatie beroepingswerk - goedkeuring deeltijdpredikantschap (ordinantie 3-17) - goedkeuring tijdelijke dienst (ordinantie 3-18) - uitspreken insolventie artikel 20-5 GRPT - bijzondere visitatie - vrijstelling werkzaamheden (ordinantie 3-19) - ontheffing werkzaamheden (ordinantie 3-20) - ontheffing ambt (ordinantie 3-21) - behandeling leertuchtzaken - regeling waarneming dienstwerk
---	--

Regionale colleges

Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken	<ul style="list-style-type: none"> - solvabiliteitsverklaring bij beroepingswerk
Regionaal College voor de Visitatie	<ul style="list-style-type: none"> - 4-jaarlijkse visitatie - bijzondere visitaties bij spanningen
Regionaal College voor het Opzicht	<ul style="list-style-type: none"> - tuchttoefening bij grensoverschrijdend leren en gedragen
Regionaal College Behandeling Bezwaren en Geschillen	<ul style="list-style-type: none"> - geschillenbeslechting

Regionale samenwerkingsverbanden

Werkgemeenschappen van predikanten	<ul style="list-style-type: none"> - onderlinge opbouw en pastorale zorg - bezinning geestelijk leven
------------------------------------	---

	- studie
Ringen van gemeenten	- onderlinge opbouw - regeling waarneming dienstwerk

Interkerkelijk

CIO-Justitie	- overleg kerk-overheid inzake justitiepastoraat
CIO-Militairen	- overleg kerk-overheid inzake krijgsmachtpastoraat
SMPR	- behandeling van zaken seksueel misbruik

Externe gecontracteerde dienstverleners

Arbodienst	- begeleiding van predikanten bij ziekte - arbeidsomstandighedenspreekuur
Keuringsarts	- keuringen AOP
Arbeidsdeskundige	- keuringen AOP
Pensioenfonds Zorg en Welzijn	- uitvoering pensioenregeling (OP, NP)
Aegon	- uitvoering pensioenregeling (AOP)

Belangenorganisaties

Bond van Nederlandse Predikanten – BNP	- belangenbehartiging - belastingadvies
Vereniging Kerkelijk Werkers – VKW	- belangenbehartiging
Vereniging geestelijk verzorgers in de zorg – VGVZ	- belangenbehartiging
Vakbonden	- belangenbehartiging
Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer – VKB	- belangenbehartiging

Modalitaire organisaties

Gereformeerde Bond – GB	- inspiratie en toerusting
Confessioneel Gereformeerd Beraad – GCB	- inspiratie en toerusting
Confessionele Vereniging – CV	- inspiratie en toerusting
Evangelisch Werkverband – EW	- inspiratie en toerusting - intervisie
Op Goed Gerucht – OGG	- inspiratie en toerusting
Vereniging Vrijzinnig Protestanten – VVP	- inspiratie en toerusting

Diversen

Ruimzicht	- coaching - financiering late roepingen
-----------	---